בס"ד

כנפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פָּרָשַׁת דְּבָרִים

ד' דברים תשפ"ו

הפטרה: חזון ישעיהו

ערב תשעה באב ביום רביעי 19:40 סיום: 20:06

ברכת לבנה החל מיום שלישי

יציאת שבת ר"ת: 21:13

גיליון 970

כניסת השבת:
19:18
ירושלים: 19:10

יציאת השבת:
20:30
ירושלים: 20:26

צום - לְשָׁשׁוֹן וּלְשִׂמְחָה

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת דברים לעולם נקראת סמוך לט' באב. ודאי יש קשר הדוק בין תוכחת משה בפתיחת הפרשה, וכן הזכרת המילה 'איכה' על ידי משה המזכירה באופן ברור את 'מגילת איכה', לבין ט' באב. התוכחה מחוברת לחורבן ממש כמו שהגאולה מחוברת לשכר לעתיד לבוא. בתלמוד (מכות כד,ב) מחוברים החורבן והגאולה בסיפור מעניין אחד: "פעם אחת היו עולין (חכמים) לירושלים כיון שהגיעו להר הצופים קרעו בגדיהם. כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קדשי הקדשים, התחילו הן בוכין ורבי עקיבא מצחק. אמרו לו: מפני מה אתה מצחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו והזר הקרב יומת ועכשיו שועלים הלכו בו ולא נבכה? אמר להן: לכך אני מצחק דכתיב ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריה בן יברכיהו וכי מה עניין אוריה אצל זכריה? אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני! אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה בנבואתו של אוריה. באוריה כתיב: 'לכן בגללכם ציון שדה תחרש', בזכריה כתיב: 'עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים'. עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה הייתי מתירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת. בלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו, עקיבא ניחמתנו".

רבי עקיבא כואב את החורבן לא פחות מחכמים, שהרי כשהגיעו להר הצופים גם הוא קורע את בגדיו, אך ההסתכלות של רבי עקיבא היא שאל לנו לשקוע ביגון החורבן, אלא עלינו להבין שכשם שהחורבן הוא תוצאה של חטאינו, כך עלינו להתחזק בתיקון ובתשובה ולצפות לגאולה. דווקא מתוך המלחמה שנכפתה עלינו ונקראה בפי אויבנו האכזרים "מבול אל אקצה", המזכיר לנו את מקום המקדש שחרב ובגינו אנו צמים, ממנו יש לראות את הגאולה, זהו חידושו של רבי עקיבא, אמונה זו בעזרת השם תביא לבניין המקדש במהרה בימנו, אמן.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה־נוה עובד ד.נ. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנזקקים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

"לָמָּה צַמְנוּ וְלֹא רָאִיתָ - עִנִּינוּ נַפְשֵׁנוּ וְלֹא תֵדָע"

הנביא ישעיה (נח, ג) מעורר אותנו למחשבה על מהות הצום. תשעה באב הוא הצום הקשה ביותר פיזית ונפשית. צום בשיא הקיץ החם, צום המתחיל מבעוד יום, צום על החורבן הנורא שפקד את עמנו. ט' באב כיום הפורענות והאבל הלאומי במשך הדורות והלקח הנלמד ממנו.

ט' באב הוא יום מועד לפורענות לעם ישראל, יום אבל על החורבן הכפול – חורבן בית המקדש הראשון והשני ,בית ראשון חרב בגלל נטישת ערכי המוסר והיהדות בית ראשון חרב משום שבני הדור עברו בעיקר על שלושה עבירות חמורות גילוי עריות, שפיכות דמים ועבודה זרה.

הבית השני חרב בגלל שנאת חינם ,לפי התלמוד חרבה ירושלים בימי הבית השני בגלל יהודים קיצוניים ולא בגלל הרומאים. מנהיגי ירושלים ורבניה רצו להגיע להסדר מדיני עם הרומאים הצרים על העיר. "הבריונים", כפי שהם מכונים בתלמוד, לא הסכימו לכך ועל מנת למנוע כל תהליך שכזה הם שרפו את מחסני המזון שבעיר וגרמו לרעב קשה ביותר בעיר ומכאן הדרך לנפילת הבית השני היתה קצרה.

מאורעות קשים שאירעו לעם ישראל בתשעה באב

בתשעה באב מתאבלים על חורבן בית המקדש הראשון והשני, ועל מאורעות קשים אחרים שארעו לעם ישראל. אמרו חכמים במשנה (תענית כה, ב) חמשה דברים ארעו את אבותינו בתשעה באב: "נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ, וחרב הבית בראשונה ובשניה, ונלכדה ביתר, ונחרשה העיר".

החטא הראשון שבו נקבע בכיה לדורות - נגזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ האירוע הראשון היה כאשר העם היה במדבר. שנים עשר מרגלים יצאו לתור את ארץ כנען, וכשחזרו עשרה מהם הוציאו דיבת הארץ רעה, דברי ייאוש והפחידו את העם באומרם כי לא יוכלו לכבוש את ארץ כנען מפני שיושביה גיבורים וענקים. "וילונו על משה ועל אהרן כל בני ישראל, ויאמרו אלהם כל העדה: לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו. ולמה ה' מביא אותנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב נשינו וטפינו יהיו לבז, הלוא טוב לנו שוב מצרימה. ויאמרו איש אל אחיו נתנה ראש ונשובה מצרימה" (במדבר יד, א-ד).

יהושע וכלב מנסים לשכנע את העם: "...טובה הארץ מאד מאד. אם חפץ ה' בנו והביא אותנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו, ארץ אשר היא זבת חלב ודבש" (במדבר יד, ז-ט). אך העם כתגובה - "ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים" (במדבר יד, י). חטא המרגלים לא נמחל, ועל כל השותפים בחטא נגזר שימותו במדבר, ורק יהושע בן נון וכלב בן יפונה שלא השתתפו בחטא זכו להכנס לארץ. כותבת הגמרא: "אמר רבה, אמר רבי יוחנן, אותו היום ערב תשעה באב היה. אמר הקב"ה, הם בכו בכיה של חינם, ואני אקבע להם בכיה לדורות" (סוטה ל"ה). "ואותו הלילה שמאסו בארץ היה ליל תשעה באב, ובאותה שעה נגזר על בית המקדש שיחרב" (תנחומא).

חורבן בית המקדש הראשון

בית ראשון נחרב בשנת 421 לפני הספירה. נבוכדנצר מלך בבל הגלה את ממלכת יהודה לבבל. בניו של צדקיהו המלך נשחטו אל מול עיניו, עיניו נעקרו והוא הובל עם יתר הגולים לבבל. חורבן ירושלים ובית המקדש מתוארים בספר מלכים, בספר דברי הימים ובספר ירמיה: "וישרף את בית ה', ואת בית המלך; ואת כל בתי ירושלם, ואת כל בית גדול-שרף באש". (מלכים ב כה,ט).

"וכל כלי בית האלוהים הגדולים והקטנים ואוצרות בית ה' ואוצרות המלך ושריו, הכל הביא בבל. וישרפו את בית האלוהים וינתצו את חומת ירושלם. וכל ארמנותיה שרפו באש, וכל כלי מחמדיה להשחית. ויגל

השארית מן החרב אל בבל ויהיו לו ולבניו לעבדים עד מלוך מלכות פרס. למלאות דבר ה' בפי ירמיהו עד רצתה הארץ את שבתותיה כל ימי השמה שבתה למלאות שבעים שנה".

חורבן בית המקדש השני

בית שני נחרב בשנת 70 לספירה. חורבן בית שני הביא לשבר עמוק בחיי עם ישראל, כיוון שלאחריו ישראל שהו בגלות אלפיים שנה. הרומאים שלטו בארץ משנת 63 לפנה"ס, השלטון הרומאי הפגין אכזריות כלפי העם בארץ. בשנת 70 לספירה טיטוס מלווה בגדודים רומאים כבש את ירושלים והחריב את בית המקדש השני. החורבן היה טראומה קשה עבור היהודים בארץ, על פי תיאורו של יוסיפוס פלביוס מאות אלפי יהודים נהרגו בירושלים ובשאר חלקי הארץ, ואחרים נמכרו לעבדות ברומא.

שער טיטוס הממוקם בפורום רומאנום שברומא הוא שער ניצחון שהקדיש הקיסר דומיטיאנוס לאחיו טיטוס בשנת 82 לספירה, כשתים עשרה שנים לאחר הניצחון על היהודים במרד הגדול, שהסתיים בשנת 70 לספירה. שער ניצחון נוסף הוקם על ידי טיטוס עצמו שנה אחת קודם לכן בקירקוס מקסימוס שברומא. בחלקו הפנימי של השער יש תבליט מפורסם ובו שחזור תהלוכת הובלת השלל והביזה מירושלים.

חוק תשעה באב

במדינת ישראל קיים חוק איסור פתיחת בתי עינוגים בתשעה באב (הסמכה מיוחדת), תשנ"ח - 1997 קובע כי רשות מקומית מוסמכת להתקין חוק עזר שיאסור קיום עינוגים ציבוריים או פתיחת בתי אוכל בליל תשעה באב. בפועל צבינו של המרחב הציבורי מושפע מאווירת האבל של היום, רשויות מקומיות רבות התקינו חוקי עזר כאלה (גם לפני חקיקת החוק, מתוקף הסמכתן הכללית להתקין חוקי עזר.

יום תשעה באב חותם את תקופת בין המצרים - מי"ז בתמוז ועד ט' באב בתקופה זו אסור להסתפר ואסור לערוך שמחות. המסורת אומרת שאחרי תקופה זו - באים ימים שמחים והראשון בהם הוא ט"ו באב.

ט' באב – לימוד לדורות

בימים אלו שבין חג השבועות חג מתן תורה ל - ט' באב יום חורבן בית המקדש שנחרב בגלל שנאת חינם ימי בין המצרים עלינו להרבות בימים אלו באהבת חינם לכל יהודי, למרות השנאה הגדולה הנשמעת בציבור בימים אלו מפי ציבור יהודי נגד ציבור יהודי אחר. בכל זאת עלינו לזכור את דברי רבי עקיבא "ואהבת לרעיך כמוך זה כלל גדול בתורה". ולכן עלינו לאהוב כל יהודי באשר הוא יהודי ואפילו אם הוא רשע גמור , ואפילו אם הוא משמיץ ומגדף (את ציבור השמאל, הימין, מזרחי, אשכנזי, את ציבור יראי ה' דתיים וחרדים וכד') אסור לנו להיגרר אלא לקרבם בעבותות אהבה רבה.

ואם ישאל השואל כיצד אפשר לאהוב יהודי כזה הרי הוא רשע? והרי הוא חוטא ומכעיס? ומסביר בעל התניא את התשובה על פי הפסוק בספר משלי פרק י פסוק יב "שִׂנְאָה תְּעוֹרֵר מְדָנִים וְעַל כָּל פְּשָׁעִים תְּכַסֶּה אַהֲבָה." - כשאדם חוטא אפילו חטא חמור עדין הוא אוהב את עצמו כך כל יהודי עלינו לאהוב אותו כמונו כמו שאצלנו אין החטא פוגע באהבת עצמנו כך גם כשהאחר חוטא זה לא צריך לפגוע באהבתנו אליו, ולכן עלינו לותר גם כאשר פוגעים בנו ולשתוק.

ומי יתן ויתקיים בנו מאמר הרמב"ם ודרך הצדיקים שהם נעלבים ואינם עולבים שומעים חרפתם ואינם משיבים עושים באהבה ושמחים בייסורים ועליהם הכתוב אומר ואוהביו כצאת השמש בגבורתו. ובקיצור: בשנאה הורסים עולמות - ובאהבה בונים עולמות! תרבו באהבת חינם - זה בריא לנפש ובריא לעם ישראל.

הלכות ט' באב

א. **שבוע שחל בו תשעה באב:** אסור בכביסה, וברחיצה של תענוג כל גופו, (יש מקילים בצונן לפועלים ולמי שהזיע וכד'). אסור ללבוש בגדים מכובסים או מגוהצים, (לפיכך יכין מראש בשבוע שלפני, על ידי שילבש בגדים נקיים לזמן מועט וישמרם לשבוע זה).

ב. **ערב צום ט' באב.** אסור ללמוד מחצות היום בדברי תורה אלא רק בעניינים שמותר בט' באב. אסור לטייל בערב ט' באב. **תחילת הצום ביום רביעי בשעה 19:40 סיום הצום ביום חמישי בשעה 20:06.**

ג. **סעודה מפסקת:** לא יאכל שני תבשילים, (אבל מותר לאכול פירות חיים אפילו כמה מינים). נוהגים לאכול על גבי הקרקע, כמו כן לא יאכלו שלושה יחדיו שלא יתחייבו בזימון. עצה טובה: לאכול סעודה מלאה ואח"כ לקבוע תפילת מנחה ואז לאכול סעודה מפסקת.

ד. אין אומרים וידוי במנחה שקודם תשעה באב, כיון שתשעה באב נחשב מועד.

ה. ט' באב אסור בלילה וביום כיום הכיפורים בחמישה עינויים שהם: אכילה, שתיה, סיכה, נעילת הסנדל ותשמיש המיטה.

ו. בתפילת ערבית יושבים על הקרקע, מתפללים ערבית, אומרים קינות, מכבים אורות ומכריזים: **השנה היא 1958** (ויש סוברים: 1956) **לחורבן בית המקדש שיבנה במהרה בימנו אמן.**

ז. נוטל ידיו עד קשרי אצבעותיו, ויכול להעביר את הלכלוך מעיניו כשידיו רטובות. בברכת השחר מדלג ברכת "שעשה לי כל צרכי". נוהגים שלא להתעטף בטלית ולא להניח תפילין בשחרית (אלא במנחה). יש נוהגים לומר האזינו במקום שירת הים ועדיף שלא לשנות. מנהגנו שאין הכוהנים נושאים את כפיהם בשחרית אלא במנחה.

ח. בשעת המנחה יושבים בבית הכנסת על כיסאות, ומחזירים הפרוכת למקומה ואין רשאים לשבת על הקרקע.

ט. **קידוש לבנה** - נוהגים לדחות את קידוש הלבנה עד לאחר הצום, מפני שצריך לאומרו בשמחה, ובתשעת הימים ממעטים בשמחה. ויש שאמרו שעדיף לדחות את קידוש הלבנה ליום שאחר תשעה באב. אולם מנגד יש שהסבירו שאדרבה נכון לומר קידוש לבנה במוצאי תשעה באב, כי יש אז קצת שמחה על משיח בן דוד שנולד בט´ באב, ומלכות דוד נמשלה ללבנה. וכן, הוא סימן לגאולת ישראל שגם הם עתידים להתחדש כמו הלבנה.

י. נוהגים להחמיר שלא לאכול בשר ולא לשתות יין עד חצות היום של י' באב ויש מחמירים ביום עשירי כולו. ולהסתפר ולכבס מותר מהבוקר.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

❖

עלון זה מוקדש:

לרפואת: ציפורה ויהושע לוי. שרה בת שמחה. עזר בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'אן. אסנת בת זהבה. מזל בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. עדן בת רחל. מיטל מוריה אדרי. יוסף בר בן מיכל. דוד ביטון הי"ו.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף. הגר"מאלדז. רבי יעקב ומרים שושן. יצחק דרעי. מקסים דרעי. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. אוזן מועלם. דוד גרוסברג. מרי פולק. מרדכי בן רחמו. אסתר ועבר נחום. עמוס דמרי. אסתר בת תורא. אליזה בת פרידה. אריה בן שמעון. ציון בת דוד. יצחק ולאה אסטרוגו. עזיזה עמוס. דוד ולאה אסטרוגו. נדיר הדל לוי. בנימין יהודה. אסתר אלקובי. אברהם בן שמאי אלעזר. ליאור רחמים. דבורה ואיקן מועלם. מיכאל ועקנין. אותי ופרני. אילה שדר. יצחק בן פנינה. יצחק ושמחה אילוז ז"ל. אורי יצחק אילוז הי"ד. סרן אור עקב שושן הי"ד.

לע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדור, שושנה רוזה, רפאל פריצי, וציציליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד. אברהם ולאה ציטרון ז"ל.

להחזרת נעדרי צה"ל ושבייו ובהם: גיא חבר, יהודה כץ, רון ארד הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483